

Συνέντευξη

Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΤΖΟ ΝΕΣΜΠΟ

Ο μετρ του αστυνομικού μυθιστορήματος μιλάει στο «Βήμα» λίγο προτού έρθει σε Κάλυμνο και Αθήνα για αναρρίχηση, την παρουσίαση του βιβλίου και την αναγόρευσή του ως επίτιμου διδάκτορα

ΣΤΗΝ ΜΑΡΙΛΕΝΑ ΑΣΤΡΑΠΕΛΛΟΥ

Ενα παράσπο, μια ψείρα που προσκολλάται στη γλώσσα του ψαριού και ρουφάει αίμα μέχρι η κανονική γλώσσα να μαραζώσει και να εξαφανιστεί. Στη συνέχεια προσκολλάται σε ό,τι έχει απομείνει στη ρίζα της, ρουφάει κι άλλο αίμα, μεγαλώνει και γίνεται και η ίδια μια εντελώς νέα γλώσσα. Δεν χρειάζεται να είσαι φανατικός αναγνώστης του Τζο Νέσμπο για να καταλάβεις ότι η περί ης ο λόγος ψείρα θα παίξει έναν καθοριστικό, μακάβριο ρόλο στο βιβλίο του. Στη «Ματωμένη Σελήνη» (εκδόσεις Μεταίχμιο, μπρ. Κρουστάλλη Γλυνιαδάκη) ο νορβηγός μετρ των αστυνομικών βιβλίων, που βρίσκει πάντα ευφάνταστους τρόπους για να προκαλέσει φρικτούς θανάτους στα θύματα των κακών της υπόθεσης, δεν εστιάζει στην έννοια του «παρασπείν» μόνο κυριολεκτικά, αλλά τοποθετεί τον αντιήρωά του Χάρι Χόλε σε μια περιπέτεια με αφετηρία το Λος Άντζελες και στη συνέχεια στο Οσλο, όπου ο παραιτημένος από τη ζωή αστυνομικός αναζητεί έναν serial

killer ειδήμονα πάνω στον συγκεκριμένο παρασπικό οργανισμό.

Στην Κάλυμνο και στην Αθήνα

Ο Νέσμπο έμαθε για την ύπαρξή του σε ένα ταξίδι του στην Ταϊλάνδη, όπου είχε πάει για αναρρίχηση – τι άλλο; Στην Ελλάδα έχει βρεθεί τρεις φορές μέσα στη χρονιά για τον ίδιο λόγο, ενώ αναμένεται και προσεχώς στην Κάλυμνο, αλλά και στην Αθήνα και στο θέατρο Ολύμπια-Δημοτικό Μουσικό Θέατρο «Μαρία Κάλλας» (27/9) όπου θα συνομιλήσει για τη «Ματωμένη Σελήνη» και τα βιβλία του με τον συγγραφέα Δημήτρη Σίμο (με τη διερχόμενη και φιλική συμμετοχή της μεταφράστριάς και ποιήτριας Κρουστάλλης Γλυνιαδάκη), αλλά και για να αναγορευτεί επίτιμος διδάκτορας στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής και συγκεκριμένα στο Τμήμα Αρχαιολογίας, Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφορικής (28/9).

Ενας έτερος αναρριχητής λοιπόν ανέφερε τη συγκεκριμένη ψείρα ως τον πιο αδιαστικό οργανισμό που γνωρίζει, κάτι που βέβαια τράβηξε την προσοχή του Νέσμπο. «Εντυπωσιάστηκα μαθαίνοντας ότι αυτή η νέα γλώσσα είναι λειτουργική και τελικά απ' ό,τι φαίνεται το ψάρι δεν υποφέρει και τόσο από αυτή τη συνθήκη, δεν μειώνεται το προσδόκιμο ζωής του» λέει στο «Βήμα» και συνεχίζει: «Όποτε μου ήρθε η κεντρική ιδέα γύρω από το παρασπείν, μια κατάσταση που μπορεί να προσφέρει πλεονεκτήματα και στους δυο εμπλεκόμενους, όταν μιλάμε και για τις ανθρώπινες σχέσεις». Εξ ου και στη διδακλώδη πλοκή του βιβλίου περιλαμβάνεται η σχέση ενός μεγιστάνα του real estate με δύο πολύ νεότερες γυναίκες, οι οποίες βέβαια βρίσκονται δολοφονημένες.

Συμβιωτικές σχέσεις

«Ακούγοντας τη λέξη "παράσπο" σκεφτόμαστε ότι κάποιος έχει το πλεονέκτημα και κάποιος άλλος το μειονέκτημα. Ο λόγος που σκέφτηκα να γράψω για τη σχέση ανάμεσα σε έναν πλούσιο άνδρα

και τις όμορφες γυναίκες οφείλεται και στο γεγονός ότι ζω κοντά σε ένα μπαρ, επί της ουσίας ένα μέρος όπου οι άνδρες "κυνηγούν" νέες, όμορφες γυναίκες και εκείνες με τη σειρά τους πλούσιους άνδρες. Είναι εύκολο να αντιμετωπίζεις μια τέτοια συνθήκη με κυνισμό, ειρωνεία ή να την καταδικάζεις, δεν παύει όμως να είναι ένα κομμάτι της ζωής και της κοινωνίας. Είναι ένας τρόπος αναζήτησης συντρόφου: προσφέρουμε κάτι και αναζητούμε κάτι ως αντάλλαγμα. Μπορεί να είναι χρήματα, φήμη, ομορφιά, καλλιέργεια, κοινά ενδιαφέροντα. Μπορείς να πεις ότι είναι παρασπικές οι σχέσεις, μπορείς όμως να τις αποκαλέσεις και συμβιωτικές».

Μέσα από τις σελίδες του Νέσμπο περνούν από κόσμο πολλές τάσεις της εποχής μας, άλλωστε ο ίδιος εκτίθεται στην τρέχουσα κουλτούρα και μέσα από τη «woke», όπως τη χαρακτηρίζει, κόρη του, η οποία πλέον διανύει την τρίτη δεκαετία της ζωής της. Η επανάσταση του κινηματος #MeToo δεν χρειάζεται βέβαια διαμεσολάβηση για να φτάσει στις κεραίες ενός ανθρώπου της εποχής μας. Στο βιβλίο, μια ηρωίδα, η ηλικιωμένη φίλη ηθοποιός του Χόλε που θα τον βάλει σε μπελάδες, αναφέρεται κριτικά στην Ούμα Θέρμαν και στη σιωπηλή στάση της μέσα στα χρόνια απέναντι στον Γουαϊνστάιν, γεγονός που προκάλεσε τη δριμύεια κριτική δημοσιογράφου της εφημερίδας «Observer».

Κοινωνία και αξίες

«Η δουλειά μας ως συγγραφέων είναι να παρουσιάζουμε διαφορετικές απόψεις, όχι απαραίτητα τις δικές μας, πάνω σε θέματα που διαδραματίζονται γύρω μας. Το να θέσεις ερωτήματα γύρω από το "ευαγγέλιο" της εποχής δημιουργεί τις προϋποθέσεις για μια υγιή κοινωνία. Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν στηρίζω το κίνημα #MeToo, το αντίθετο, παράλληλα όμως πιστεύω ότι πρέπει να βλέπουμε με κριτικό τρόπο κάθε κίνημα που κερδίζει δύναμη και να το εκθέτουμε στο διευθυντικό φως της συγγραφικής πένα. Είναι

Πληροφορίες για την εκδήλωση:
Ολύμπια - Δημοτικό Μουσικό
Θέατρο «Μαρία Κάλλας»
(Ακαδημίας 59, Αθήνα), 27/9, 7.30
μ.μ. Είσοδος ελεύθερη με δελτία
εισόδου. Διοργάνωση: εκδόσεις
Μεταίχμιο, με την υποστήριξη
των νορβηγικών πρεσβείας στην
Αθήνα, Athens CultureNet.

υγιές για μια κοινωνία να επαναπροσδιορίζει τις αξίες της. Το χρειαζόμαστε το #MeToo και στη Σκανδιναβία, μας έκανε να αναστοχαστούμε πάνω στη συμπεριφορά και στη στάση μας που είναι κομμάτι της κουλτούρας μας. Νομίζουμε ότι διαμορφώνουμε μόνοι μας τις απόψεις μας και ότι δεν επηρεαζόμαστε από την πλειοψηφία, από τα ήθη της εποχής, το οποίο είναι βέβαια γελοίο».

Μόνο ο Χάρι Χόλε, ο αυτοκαταστροφικός αστυνομικός του, μοιάζει να μην ενδιαφέρεται για τα «πάθη» των κοινών θνητών, να ζει έξω από τις νόρμες, αν και σε αυτό το βιβλίο θα μαλακώσει καθώς θα έρθει αντιμέτωπος με τη «σύμβαση» της πατρότητας. Μάλλον θα είναι απελευθερωτικό και για τον ίδιο τον συγγραφέα του να ξεφορτώνεται όλα αυτά τα βαρίδια έστω στη σφαίρα του φανταστικού. «Ναι, είναι. Υποσυνείδητα χρησιμοποιείς ένα κομμάτι από τον εαυτό σου στον πρωταγωνιστή σου. Υποθέτω ότι πάντα είχα τον ρόλο του outsider, όχι ότι είμαι αφελής και πιστεύω ότι δεν επηρεάζομαι από το πνεύμα της εποχής, όπως όλοι. Για παράδειγμα, όταν δώσαμε το όνομα Σέλιμα στην κόρη μας – ήταν το όνομα της γιαγιάς μου – ανησυχούσα λίγο πως θα ηχούσε πολύ παλιομοδίτικο γιατί δεν ήταν ασυνήθιστο. Πέντε χρόνια μετά διαβάω τη λίστα με τα πιο δημοφιλή ονόματα και το Σέλιμα είναι στην κορυφή! Εχω περάσει πλέον τα 60, οπότε το γούστο μου στη λογοτεχνία, στη μουσική, στο σινεμά, στο τι συνιστά έναν όμορφο άνθρωπο είναι μάλλον λίγο ξεπερασμένο. Επηρεάζομαι λιγότερο από την κυρίαρχη κουλτούρα απ' ό,τι πριν από 30 χρόνια. Για τον Χάρι αυτό συνέβη όταν ήταν εικοσάρης».

Οι σύγχρονες προκλήσεις

Το παρήγορο πάντως όταν μιλάς με τον Νέσμπο είναι ο θετικός τρόπος που βλέπει τα πράγματα, μια και το «μάντρα» του, τρώνε τινά, εξακολουθεί να είναι ότι «ο κόσμος μετακινείται σταθερά προς μια εποχή αθωότητας» και ότι πρέπει να είμαστε αισιόδοξοι και να μην απελιζόμαστε από τις σύγχρονες προκλήσεις. Ποιες είναι αυτές; «Το γεγονός ότι οι υπερβολικά πλούσιοι αυξάνουν τον πλούτο τους και μπορούν να γίνουν μια απειλή για τις σύγχρονες δημοκρατίες και η κλιματική αλλαγή. Πρέπει να εντείνουμε την προσοχή μας και να δούμε αν ο αργός ρυθμός απόκρισης των δημοκρατιών μας – συστημάτων που βασίζονται τελικά στη λειτουργία μιας μικρής ομάδας ανθρώπων που δουλεύει για τους δικούς της σκοπούς – θα μπορέσει να την αντιμετωπίσει. Στην περίπτωση πολέμου οι δημοκρατίες μπαίνουν στην άκρη και λειτουργούν άλλα δομικά συστήματα εντολών. Είναι κάτι που φοβόμαστε ότι θα χρησιμοποιηθεί ως δικαιολογία για τον παροπλισμό της δημοκρατίας και την ενδυνάμωση των ισχυρών ηγετών, μια και έχουμε δει διαχρονικά αλλά και πρόσφατα πού οδηγεί κάτι τέτοιο. Χρειαζόμαστε άμεση δράση και όχι μακράς διάρκειας συζητήσεις. Το παρήγορο είναι ότι αυτή η κρίση επηρεάζει τους πάντες και πιστεύω ότι θα ενδυναμώσει τη συνεργασία μεταξύ των κρατών. Μπορεί να είμαι αφελής, αλλά είμαι ελαφρώς αισιόδοξος ως προς αυτό».

Το εξώφυλλο του βιβλίου «Ματωμένη Σελήνη»